

**МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ
ОБРАЗУ «Я-ПРОФЕСІЙНОГО» У СТУДЕНТІВ АВІАЦІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ****Резюме**

У змістовому наповненні статті узагальнено наукові підходи до дослідження образу «Я-професійного» та враховуючи специфічні особливості професійної діяльності фахівців в авіаційній галузі, підібрано психологічний інструментарій для подальшого емпіричного дослідження.

Мета дослідження полягає у теоретичному аналізі специфічних особливостей формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей, зокрема, його компонентів та підборі діагностичного інструментарію для подальшого емпіричного дослідження. Мета продиктована важливістю дослідження образу «Я-професійного» оскільки він суттєво впливає на процес навчання та професійну самореалізацію майбутнього фахівця. Позитивний образ «Я-професійний» сприяє відкритості до нових знань і розвитку, підвищуючи ефективність навчання, тоді як негативний образ може створювати психологічні бар'єри та гальмувати професійне становлення. Тому вивчення цього аспекту є критичним для успішної підготовки конкурентоспроможних фахівців у сфері авіації.

Процедура дослідження передбачала залучення аналізу наукових робіт, індивідуалізацію специфіки професійної діяльності, узагальнення провідних ідей, моделювання структури компонентів образу «Я-професійний» у студентів авіаційних спеціальностей. На рівні такої методологічної системності виокремлено складові компоненти образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей. Акцентовано на тому, що формування феномену образу «Я-професійного» на пряму пов'язано із змістом та вимогами майбутньої професії. **За результатами дослідження** було відібрано психодіагностичний інструментарій для вивчення образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей, який дозволить ґрунтовно дослідити специфіку та динаміку його структурних компонентів (когнітивного, емоційно-оцінного та поведінкового).

У **висновках** підсумовано важливість проведення емпіричного дослідження із застосуванням комплексу психодіагностичних методик для дослідження образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей, зокрема виявлення його когнітивного, емоційно-оцінного та поведінкового компонентів. Отримані результати дозволять виявити особливості сформованості, динаміку та прогалини в розвитку образу та за необхідності дасть змогу запропонувати шляхи, методи та засоби, що сприятимуть рівномірному становленню образу «Я-професійного» впродовж професійної підготовки студентів авіаційних спеціальностей.

Ключові слова: компоненти; методичний інструментарій; образ «Я - професійний»; психодіагностичні методики; студенти авіаційних спеціальностей.

Вступ. Авіаційна галузь у світі стрімко розвивається, впроваджуючи новітні технології, інновації, автоматизацію систем, покращення безпеки польотів та оптимізацію процесів управління, що, у свою чергу, збільшує вимоги до підготовки висококваліфікованих фахівців. В Україні, попри кризовий період, спричинений війною та закриттям повітряного простору, ми продовжуємо орієнтуватися на світові тенденції та інноваційні підходи у формуванні конкурентоспроможних професіоналів авіаційної галузі.

Світові тенденції вказують на підвищення ролі авіації у суспільстві, економічній складовій, конкурентоспроможній промисловості та інфраструктурі. До прикладу, за 10 років у Польщі планують збудувати найбільший аеропорт Centralny Port Komunikacyjny, який обслуговуватиме до 40 млн пасажирів на рік (Avianews, 2022). Відповідно, це вимагатиме великої кількості висококваліфікованих фахівців у сфері авіації, а відтак, важливою складовою у формуванні таких спеціалістів є розвиток позитивного образу «Я-фахівець у галузі авіації». Позитивне сприйняття себе, як професіонала своєї справи, посилює впевненість у власних діях, стійкість до стресу, самоконтроль, здатність діяти ефективно в умовах високої відповідальності і швидкості прийняття рішень

тощо.

Виходячи з актуальності проблеми формування позитивного образу «Я-професіонал» у майбутніх фахівців авіаційної сфери було поставлене завдання у підборі діагностичного інструментарію для вивчення специфіки компонентів структури образу «Я-професійний» у студентів авіаційних спеціальностей.

Мета статті полягає у теоретичному аналізі специфічних особливостей формування образу «Я - професійного» у студентів авіаційних спеціальностей, зокрема, його компонентів та підборі діагностичного інструментарію для подальшого емпіричного дослідження.

Завданням дослідження є теоретичне обґрунтування діагностичного інструментарію формування образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей.

Методи. Для реалізації даного дослідження було використано наступні методи: аналіз наукових робіт, індивідуалізація специфіки професійної діяльності, узагальнення провідних ідей, моделювання структури компонентів образу «Я-професійний» у студентів авіаційних спеціальностей.

Результати. Образ «Я-професійний» є важливим елементом формування особистості фахівця, оскільки відіграє важливу роль у забезпеченні якості та результативності праці у будь-якій сфері. У сучасних дослідженнях образ «Я-професійний» зазвичай трактується як динамічна структура, що включає уявлення особистості про себе в контексті професійної діяльності. Він формується під впливом навчального та професійного середовища і активної участі особистості у професійних процесах. Образ «Я-професійний» виступає складним утворенням, яке інтегрує особистісні та професійні аспекти (Silvia & Eichstaedt, 2004; Silvia, 2002; Щербак, 2015).

Аналізуючи наукову літературу з даної тематики, ми не знаходимо одностайної думки стосовно підходів до вивчення образу «Я-професійного», його розглядають як складову розвитку особистості (С. Максименко, І. Пасічник, М.Томчук), як частину професійної свідомості (Л. Долинська, А. Фурман, Є. Якушева), як складову становлення здобувача закладу вищої освіти як майбутнього професіонала (І. Андрійчук, Р. Каламаж, В. Осьодло, С. Ренке), як компонент професійної ідентичності (І. Дружиніна, А. Лукіяничук). У численних дослідженнях акцентується увага на рівнях розвитку образу «Я-професійний» і його проявах. Серед підходів до аналізу цього феномену виділяється вивчення окремих структурних компонентів, що дозволяє оцінити рівень його сформованості, як це запропоновано, наприклад, у роботах Р. Бернса, В. Семиченко, О. Стельмах, К. Ушакової. Цей підхід нам імпонує, так як особливості змісту компонентів образу «Я-професійний» визначаються специфікою професійної діяльності, якою займається особистість.

У міжнародному посібнику авіаційного інструктора (Aviation Instructor's Handbook, 2020) наголошується, що Я-образ (або Я-концепція) є важливим чинником, який впливає на процес навчання майбутнього фахівця. Уявлення студента про себе, яке може характеризуватися такими поняттями, як «впевненість» чи «невпевненість», істотно впливає на загальний рівень сприйняття. Якщо досвід студента сприяє формуванню позитивного Я-образу, це забезпечує відкритість до подальшого навчання. Натомість, негативний досвід, зазвичай спричиняє відмову від подальшого навчання.

Негативний Я-образ створює психологічні бар'єри, які уповільнюють або ускладнюють процеси сприйняття. Це також може обмежувати здатність ефективно застосовувати отримані знання на практиці. Водночас студенти з позитивним сприйняттям себе демонструють більшу відкритість до нового досвіду, інструкцій і навчальних демонстрацій, що підвищує їхню здатність до виконання завдань (Aviation Instructor's Handbook, 2020).

Авіаційні фахівці належать до групи професій із підвищеним рівнем ризику через особливості їхньої роботи, яка часто відбувається в умовах високої напруженості, стресу та непередбачуваності. Здатність оперативно та раціонально приймати рішення в обмежений час є ключовим фактором для забезпечення безпеки пасажирів і стабільного функціонування повітряного простору. Водночас ці умови нерідко стають чинником виникнення кризових ситуацій, стресових реакцій та труднощів адаптації до змін у робочому середовищі. Тому образ «Я-професійний» у студентів авіаційних спеціальностей потребує детального вивчення та аналізу із врахуванням всіх специфічних особливостей їх майбутньої професійної діяльності.

Узагальнюючи психологічну літературу, можна виділити класичну трьохкомпонентну модель структури образу «Я-професійного». Вона складається з когнітивного компонента (знання про себе як професіонала), емоційно-оцінного (рівень професійної самооцінки) та поведінкового (уміння здійснювати саморегуляцію в професійній діяльності) (В. Семиченко, С. Кузікова, Я. Гошовський, А. Супригіна, В. Осьодло, К. Ушакова).

Також на основі теоретичного аналізу наукових джерел, міжнародних вимог і

класифікацій, стандартів вищої освіти ми узагальнили та визначили ключові компетенції фахівця авіаційної галузі, що дало нам змогу змоделювати структуру образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей. До основних компонентів ми віднесли: когнітивний – представляє уявлення студента про себе як професіонала в авіаційній сфері, розуміння власних ключових професійних характеристик та ролі фахівця в авіаційній галузі; емоційно-оцінний – відображає самооцінку в професійній діяльності, позитивне ставлення до себе як до авіаційного спеціаліста, а також емоційну стійкість, яка дає можливість зберігати спокій та тримати контроль над своїми емоціями в екстремальних умовах; поведінковий – включає такі аспекти, як саморегуляція, самоконтроль та готовність до ризику та активних дій у екстремальних та кризових ситуаціях.

При вивченні образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей, ми послуговувалися чітко визначеною структурою, що дало змогу дослідити специфіку формування образу «Я-професійного», зокрема, його компонентів у студентів авіаційних спеціальностей. Такий підхід дозволить виявити ключові специфічні особливості формування образу «Я-професійного» в авіаційній галузі.

Когнітивний компонент образу «Я-професійного» відображає уявлення студента про себе як авіаційного фахівця («Я – авіафахівець»), усвідомлення своїх основних професійних якостей і розуміння значущості своєї ролі в цій сфері. Критерії когнітивного компоненту включають самосвідомість із показниками самоідентифікації та рівень особистісної рефлексивності. Таким чином, для дослідження самоідентифікації та рівня пізнання себе, ми обрали методика «Хто Я?» (авт. М. Кун, Т. Макпартленд). Ця методика використовується для дослідження змістовних особливостей ідентичності особистості. Запитання «Хто Я?» стимулює респондентів до роздумів про змістовне наповнення свого «Я-образу» (когнітивного компоненту). (Данильченко & Вертель, 2010). Та авторську анкету «Я – майбутній авіафахівець», яка дасть змогу проаналізувати уявлення студентів про себе як майбутніх авіаційних фахівців, усвідомлення своїх професійних якостей, а також необхідність розвитку певних компетенцій для успішної кар'єри в авіації. Також анкета допоможе виявити, наскільки студенти відчувають себе частиною авіаційної галузі, адже це може слугувати чинником професійної мотивації та подальшого розвитку в професії.

Для визначення рівня особистісної рефлексивності ми використали методика діагностики рівня розвитку рефлексивності (авт. Карпов А.В.). В цій методиці рефлексивність розглядається як унікальна даність свідомості самій собі, яка дозволяє розрізнити психічне «те, що пізнає» і «те, що може бути пізнаним»; як здатність людини виходити за межі власного «Я», осмислювати, досліджувати й аналізувати себе, порівнюючи свій образ із подіями чи іншими людьми. В даній методиці виділено чотири шкали: «ретроспективна рефлексія діяльності», «рефлексія теперішньої діяльності», «проспективна рефлексія діяльності» та «рефлексія спілкування та взаємодії з іншими людьми» (Немаш & Комар, 2020). Важливо підкреслити, що рефлексивність є важливим критерієм когнітивного компонента образу «Я-професійного» майбутніх авіафахівців, оскільки вона дозволяє фахівцю постійно оцінювати та коригувати свою діяльність, підтримувати здатність адекватно реагувати на стресові ситуації, враховувати можливі ризики та наслідки своїх дій.

Емоційно-оцінний компонент образу «Я-професійного» студентів авіаційних спеціальностей відображає позитивне сприйняття себе як фахівця в авіаційній галузі, самооцінку у професійній діяльності, а також емоційну стійкість. Авіафахівцям важливо вміти контролювати свої емоції в умовах стресу, оскільки їхня діяльність часто пов'язана з високим рівнем відповідальності, непередбачуваними ситуаціями та ризиками. Тому здатність зберігати спокій та концентрацію в екстремальних умовах забезпечить правильність та ефективність прийнятих рішень. Емоційна стійкість у професійній діяльності передбачає здатність швидко приймати рішення в складних ситуаціях, що виникають через постійні зміни умов роботи, при цьому зберігаючи спокій і контроль над своїми емоціями (Пилипенко, 2009).

Критеріями емоційно-оцінного компоненту є позитивна самооцінка, рівень домагань, самоставлення (самовпевненість, самоцінність, самоприйняття тощо) та емоційна рівноваженість. Відповідно до цього нами було обрано методика діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (модифікація А.М. Парафіян), яка дозволяє визначає рівень самооцінки і рівень домагань особистості та виявити ступінь розходження між цими показниками (Войтко, 2015). Це відбувається за допомогою шкалування особистістю ряду особистих якостей (показників самооцінки) і рівня розвитку певних якостей чи досягнень, якого особистість бажає досягти і який є для неї ідеальним.

Наступною методикою для дослідження емоційного та семантичного змісту ставлення особистості до себе, ми обрали тест-опитувальник для визначення самоставлення особистості (авт.

В.В. Столін, С.Р. Пантелєєв). Даний опитувальник містить дев'ять шкал (відкритість, самовпевненість, саморерівництво, дзеркальне Я, самоцінність, самоприйняття, самоприв'язаність, внутрішня конфліктність, самозвинувачення), які об'єднуються у три незалежних фактори: самоповага (показує, як особистість оцінює себе з огляду на соціальні та нормативні уявлення), аутосимпатія (відображає емоційне сприйняття особистістю самої себе), самоприниження (вказує на негативне самоствавлення) (Булах & Алексєєва, 2010).

Для дослідження емоційної врівноваженості ми обрали методика «Емоційна збудливість - врівноваженість» (авт. Б.Н. Смірнов). Цей опитувальник дозволяє оцінити рівень здатності контролювати свої емоції під час професійної діяльності чи взаємодії з іншими людьми, стримувати негативні емоційні реакції у ситуаціях незадоволення своїх потреб (Шерешкова, 2024).

Дослідження поведінкового компоненту образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей включає здатність до саморегуляції, що проявляється в умінні організувати власну діяльність, ефективно планувати час, розставляти пріоритети та адаптуватися до змінних умов праці й нових професійних викликів. Навички прогнозування та планування дозволяють авіафахівцям мінімізувати ризики та підвищити ефективність операцій. Крім того, ключовими є готовність до активних дій, включаючи готовність йти на ризик і швидко прийняття рішень в умовах невизначеності, а також відповідальність за наслідки цих рішень. У авіаційній діяльності готовність до ризику проявляється в здатності фахівців здійснювати оперативні й ефективні дії в умовах високої непередбачуваності, де необхідно здійснювати баланс між безпекою та ефективністю, в умінні швидко і точно реагувати на технічні несправності або інші аварійні ситуації, що вимагають негайного втручання в умовах обмеженої інформації та часу. Оцінка ситуації та прийняття відповідальних рішень за таких умов потребує високої професійної компетентності та здатності до миттєвого аналізу потенційних наслідків.

Відтак, ми фіксуємо наступні критерії поведінкового компоненту: саморегуляцію та готовність до дій (готовність до ризику та раціональність). Тому, щоб дослідити кожний критерій поведінкового компоненту, ми відібрали наступний психологічний інструментарій: методика «Стиль саморегуляції поведінки» (авт. В. І. Моросанова, Є. М. Коноз), яка спрямована на визначення загального рівня саморегуляції, а також таких її компонентів (планування, моделювання, програмування, оцінювання результатів, гнучкості, самостійності); методика визначення особистісних факторів прийняття рішень (ОФР-25) (авт. Т. Корнілова), яка спрямована на оцінку двох особистісних характеристик — готовності до ризику та раціональності — як психологічних змінних, що визначають особливості регуляції особистих виборів (зокрема, прийняття рішень) в різноманітних життєвих ситуаціях (Петровська, 2021). Інструментарій дослідження образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей представлено у таблиці 1.

Дискусія. Даний підхід до підбору психодіагностичного інструментарію для вивчення образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей дозволить ґрунтовно дослідити специфіку та динаміку його структурних компонентів (когнітивного, емоційно-оцінного та поведінкового). Та для формування образу «Я-професійний», який є ключовим аспектом професійного становлення студентів авіаційних спеціальностей, необхідно приділити увагу дослідженню психологічних чинників, адже вони безпосередньо впливають на формування цього образу. Слід зазначити, що чинники формування образу «Я-професійний» можуть бути як внутрішніми (особистісними), так і зовнішніми (соціальними, культурними, навчальними), що потребує окремого детального теоретичного аналізу та емпіричного дослідження.

Висновки. Теоретичний аналіз наукових джерел дав можливість обґрунтувати комплекс психодіагностичних методик дослідження образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей. Зокрема, відібрано інструментарій дослідження когнітивного, емоційно-оцінного та поведінкового компонентів образу «Я-професійний», який дозволить виявити особливості сформованості, динаміку та прогалини в його розвитку та за необхідності, дасть змогу запропонувати шляхи, методи та засоби, що сприятимуть його рівномірному становленню впродовж професійної підготовки студентів авіаційних спеціальностей.

Таблиця 1

Діагностичні методики вивчення образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей

Дослідження особливостей образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей			
Структурний компонент образу «Я-професійного»	Критерій	Показники	Психодіагностичний інструментарій
Когнітивний	самосвідомість	самоідентифікація (соціальне Я, комунікативне Я, матеріальне Я, фізичне Я, діяльне Я, перспективне Я, рефлексивне Я)	Методика «Хто Я?»(авт. М.Кун і Т. Макпартленд)
		уявлення про себе, як про майбутнього авіаційного фахівця	Авторська анкета «Я – майбутній авіафахівець»
	особистісна рефлексивність	рівень прояву рефлексивності	Методика діагностики рівня розвитку рефлексивності (авт. А. В. Карпов)
Емоційно-оцінний	самооцінка та рівень домагань	Рівень самооцінки Рівень домагань Різниця між рівнем самооцінки та рівнем домагань	Методика діагностики самооцінки Дембо-Рубінштейн (модифікація А.М. Парафіян)
	самоствавлення	Самоповага Аутосимпатія Самоприниження	Тест-опитувальник для визначення самоствавлення особистості (авт. В.В. Столін, С.Р. Пантелєєв)
	емоційна врівноваженість	Рівень врівноваженості	Емоційна збудливість - врівноваженість (авт. Б.Н. Смірнов)
Поведінковий	саморегуляція	Планування, моделювання, програмування, оцінювання результатів, гнучкість, самостійність, загальний рівень саморегуляції	Методика «Стиль саморегуляції поведінки» (авт. В.І. Моросанова, Є. М. Коноз)
	готовність до дій	Рівень прояву готовності до ризику; рівень прояву раціональності	Методика визначення особистісних факторів прийняття рішень (ОФР-25) (авт. Т. Корнілова)

Надалі перспективним напрямом розвитку наукової проблематики вбачаємо отримання та аналіз емпіричних даних щодо специфіки розвитку образу «Я-професійного» у студентів авіаційних спеціальностей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Булах, І. С., & Алексєєва, Ю. А. (2010). *Моральне зростання підлітків: сучасні технології консультативної діяльності: навч. посіб.* Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 223
- Войтко, В. В. (2015). *Діагностика особистості: путівник практичного психолога.* Кіровоград: КЗ "КОІППО імені Василя Сухомлинського". 76.
- Данильченко, Н. О., & Вертель, А. В. (2010). *Психодіагностика: практикум.* Суми: Вид-во ДПУ ім. А. С. Макаренка. 140.
- Немаш, Л., & Комар, Т. (2020). Дослідження рефлексивності психологів закладів загальної середньої освіти. *Збірник наукових праць ЛОГОС*, 143-145.
- Петровська, І. Р. (2021). Психологія прийняття рішень: *Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія*, 42 с.
- Пилипенко, К. В. (2009). Емоційна стійкість як професійно важлива якість майбутнього психолога-практика. Н. І. Пов'якель (ред.), *Практична психологія в системі вищої освіти: теорія, результати досліджень, технології* (с. 137–147). К.: НПУ імені М.П. Драгоманова.
- Семиченко, В. А. (2009). "Я" в структурі професійно надійної особистості. *Наука і освіта*, 3, 30–33.
- Шерешкова, І. І. (2024). *Особливості психологічного самозахисту військовослужбовців Збройних Сил України від негативного впливу медіаперцептивної комунікації.* Дис. на здобуття наук. ступ. доктора філософії за спец. 053 «Психологія». Національний університет оборони України, Київ.
- Щербак, Т. І. (2015). Психологічні особливості професійного аспекту образу «Я» майбутніх психологів. *Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія*, 51, 306–315.
- Avianews. (2022). Avianews. <https://www.avianews.com/en/>
- Federal Aviation Administration. (2020). Aviation instructor's handbook (FAA-H-8083-9). https://www.faa.gov/regulations_policies/handbooks_manuals/aviation/aviation_instructors_handbook
- Silvia, P. J., & Eichstaedt, J. (2004). A self-novelty manipulation of self-focused attention for internet and laboratory experiments. *Behavior Research Methods, Instruments, and Computers*, 36(2), 325–330.
- Silvia, P. J. (2002). Self-awareness and the regulation of emotional intensity. *Self and Identity*, 1, 3–10. 246.

REFERENCES

- Bulakh, I. S., & Aliksieieva, Yu. A. (2010). *Moralne zrostannia pidlitkiv: suchasni tekhnolohii konsultatyvnoi diialnosti* [Moral growth of adolescents: modern technologies of counselling]. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. 223
- Voitko, V. V. (2015). *Diahnostyka osobystosti: putivnyk praktychnoho psykholoha* [Personality diagnostics: a practical psychologist's guide]. Kirovohrad: KZ "KOIPPO imeni Vasyliia Sukhomlynskoho". 76.
- Danylchenko, N. O., & Vertel, A. V. (2010). *Psykhodiahnostyka: praktykum* [Psychodiagnosics: a workshop]. Sumy: Vyd-vo DPU im. A. S. Makarenka. 140.
- Nemash, L., & Komar, T. (2020). *Doslidzhennia refleksyvnosti psykholohiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Study of reflexivity of psychologists of general secondary education institutions]. *Zbirnyk naukovykh prats L'OHOS*, 143-145.
- Petrovska, I. R. (2021). *Psykholohiia pryiniattia rishen* [Psychology of decision-making]. *Navchalno-metodychni rekomendatsii do samostiinoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity za spetsialnistiu 053 Psykholohiia*, 42 s.
- Pylypenko, K. V. (2009). *Emotsiina stiikist yak profesiino vazhlyva yakist maibutnoho psykholoha-praktyka* [Emotional stability as a professionally important quality of a future practicing psychologist]. N. I. Pov'iakel (red.), *Praktychna psykholohiia v systemi vyshchoi osvity: teoriia, rezultaty doslidzhen, tekhnolohii* (s. 137–147). K.: NPU imeni M.P. Drahomanova.
- Semychenko, V. A. (2009). "Ia" v strukturi profesiino nadiinoi osobystosti [‘I’ in the structure of a professionally reliable personality]. *Nauka i osvita*, 3, 30–33.

Shereshkova, I. I. (2024). Osoblyvosti psykholohichnoho samozakhystu viiskovosluzhbovtziv Zbroinykh Syl Ukrainy vid nehatyvnoho vplyvu mediapertseptyvnoi komunikatsii [The peculiarities of psychological self-defence of the military personnel of the Armed Forces of Ukraine against the negative impact of media perceptual communication]. Dys. na zdobuttia nauk. stup. doktora filosofii za spets. 053 «Psykhologhiia». Natsionalnyi universytet oborony Ukrainy, Kyiv

Shcherbak, T. I. (2015). Psykhologichni osoblyvosti profesiinoho aspektu obrazu «Ja» maibutnikh psykholohiv [Psychological peculiarities of the professional aspect of the self-image of future psychologists]. Visnyk KhNPU im. H. S. Skovorody. Psykhologhiia, 51, 306–315.

Avianews. (2022). Avianews. <https://www.avianews.com/en/>

Federal Aviation Administration. (2020). Aviation instructor's handbook (FAA-H-8083-9). https://www.faa.gov/regulations_policies/handbooks_manuals/aviation/aviation_instructors_handbook

Silvia, P. J., & Eichstaedt, J. (2004). A self-novelty manipulation of self-focused attention for internet and laboratory experiments. Behavior Research Methods, Instruments, and Computers, 36(2), 325–330.

Silvia, P. J. (2002). Self-awareness and the regulation of emotional intensity. Self and Identity, 1, 3–10. 246.

M. Patrul

METHODOLOGICAL TOOLS FOR STUDYING THE IMAGE OF “SELF-PROFESSIONAL” IN AVIATION STUDENTS

Abstract

The article summarises the scientific approaches to the study of the ‘professional self’ image and, taking into account the specific features of the professional activity of specialists in the aviation industry, selects psychological tools for further empirical research.

***The purpose of the study** is to theoretically analyse the specific features of the formation of the ‘professional self’ image in aviation students, in particular, its components and to select diagnostic tools for further empirical research. The aim is driven by the importance of studying the ‘professional self’ image, since it significantly affects the learning process and professional self-realisation of a future specialist. A positive self-professional image promotes openness to new knowledge and development, increasing the effectiveness of learning, while a negative image can create psychological barriers and inhibit professional development. Therefore, studying this aspect is critical for the successful training of competitive aviation professionals.*

***The research procedure** involved the analysis of scientific papers, individualisation of the specifics of professional activity, generalisation of leading ideas, modelling the structure of the components of the ‘self-professional’ image of aviation students. At the level of such methodological systematicity, the components of the ‘professional self’ image of aviation students are allocated. It is emphasised that the formation of the phenomenon of the ‘professional self’ image is directly related to the content and requirements of the future profession. Based on the **results of the study**, psychodiagnostic tools for studying the ‘professional self’ image of aviation students were selected, which will allow a thorough study of the specifics and dynamics of its structural components (cognitive, emotional, evaluative and behavioural).*

***The conclusions** summarise the importance of conducting an empirical study using a set of psychodiagnostic techniques to investigate the ‘professional self’ image of aviation students, in particular, to identify its cognitive, emotional and behavioural components. The results obtained will allow to identify the peculiarities of formation, dynamics and gaps in the development of the image and, if necessary, will allow to propose ways, methods and means that will contribute to the uniform formation of the ‘professional self’ image during the professional training of aviation students.*

***Key words:** components, methodological tools, image of ‘I am professional’; psychodiagnostic methods, students of aviation specialities.*